

BDS-protocol bij JGZ-richtlijn Taalontwikkeling

Versie BDS: 3.2.5
Versie protocol: 1.0
Status: Definitief

Dit BDS-protocol geeft aan hoe handelingsaanbevelingen ten behoeve van de zorg voor het kind conform de meest actuele versie van Basisdataset JGZ op uniforme wijze worden geregistreerd. Het biedt ondersteuning om een registratieprotocol voor de eigen organisatie te maken, passend bij de eigen werkprocessen en de inrichting van het Digitaal Dossier JGZ.

In de eerste tabel treft u een functionele omschrijving aan van de BDS-onderdelen waarbij naam en nummer van het betreffende onderdeel worden gegeven; vervolgens vindt u de technische omschrijving van de BDS-onderdelen.

Sommige BDS-onderdelen maken nog geen deel uit van versie 3.2.5 waarop deze richtlijn is gebaseerd. U treft deze in de functionele omschrijving aan in de rubriek Opmerkingen en in de Technische beschrijving van de specifieke BDS-elementen zijn ze cursief vermeld.

Functionele beschrijving

Thema 'Risicofactoren en beschermende factoren'

a) Aanbeveling:

De JGZ vraagt na en registreert bij het eerste contact:

- of er persistente taal- en/of leerproblemen bij ouder(s), broer(s) en/of zus(sen) zijn of zijn geweest;
- of er bijzonderheden waren tijdens zwangerschap en bevalling (m.n. prematuriteit, laag geboortegewicht, complicaties bij geboorte);
- de taal of talen die de ouders(s)/verzorger(s) met het kind spreken en
- het opleidingsniveau van de ouder(s)/verzorger(s).

BDS Rubriek	BDS Element	Registratie	Opmerking
-------------	-------------	-------------	-----------

Gezinssamenstelling: R011	Opleiding ouder/verzorger: 66	Geen opleiding (lagere school niet afgemaakt): 01 Basisonderwijs (lagere school, basisonderwijs, speciaal basisonderwijs): 02 VSO-MLK/I(V)BO/VMBO-LWOO/Praktijkonderwijs: 03 LBO/VBO/VMBO-BBL&KBL: 04 MAVO/VMBO-GL&TL: 05 MBO: 06 HAVO/VWO: 07 HBO/HTS/HEAO: 08 WO: 09 Anders: 98 Onbekend: 00	
	Spreektaal ouder: 1191	Registreer de taal (keuzelijst) of het dialect (open veld)	Noteer de thuistaal of het thuisdialect die de ouder met het kind spreekt
Erfelijke belasting en ouderkenmerken: R012	Erfelijke bepaalde ziekte in de familie: 80	Dyslexie: 11 <i>Persistente taalproblemen en/of leerproblemen: --</i>	<i>Nieuw</i>
	Familielid: 81	Vader: 01 Moeder: 02 Broer: 03 Zus: 04	
	Kenmerken ouder/verzorger: 70	Laag of niet geletterd: 17	
Zwangerschap: R014	Zwangerschapsduur: 82	Registreer de zwangerschapsduur in dagen	
	Bijzonderheden (vorige) zwangerschap: 619	Registreer de bijzonderheden	
Bevalling: R015	Bijzonderheden bevalling: 106	Registreer de bijzonderheden	

Pasgeborene en eerste levensweken: R016	Geboortegewicht: 110	Registreer het geboortegewicht	in grammen
--	----------------------	--------------------------------	------------

b) Aanbeveling:

De JGZ is extra alert op taalachterstand bij vermoeden van onvoldoende (kwalitatief en/of Nederlands) taalaanbod vanuit de omgeving.

BDS Rubriek	BDS Element	Registratie	Opmerking
Spraak- taalontwikkeling: R032	Meertaligheid: 301	Geen: 01 Simultane twee/meertaligheid: 02 Successieve twee/meertaligheid: 03	
	Taal: 302	Registreer de taal (keuzelijst)	taal kan meerdere keren vastgelegd worden.
	Eerste/tweede taal: 307	Eerste taal: 1 Tweede taal: 2	verplicht per taal vastleggen als Taal: 302 is vastgelegd.
	Dialect: 1329	Registreer het dialect (open tekstveld)	
	Taalomgeving stimulerend: 816	Voldoende: 1 Matig: 2 Onvoldoende: 3	Op basis van professionele inschatting van het taalaanbod.

Thema 'Signalering'

c. Aanbeveling:

Gebruik de communicatie kenmerken van het Van Wiechenonderzoek om de taalontwikkeling van kinderen in de leeftijd van 0 - tot 4 jaar te volgen en taalachterstand te signaleren. Negatieve (-) scores op de communicatie kenmerken van het Van Wiechenonderzoek worden met ouders besproken, tijdens vervolgconsulten opnieuw afgenomen en onderzocht wat de oorzaak kan zijn.

d. Aanbeveling:

Beoordeel de taalontwikkeling gestandaardiseerd:

1. Op leeftijd van twee jaar (=24 maanden; spreiding 23-27 maanden) aan de hand van de Van Wiechenkenmerken 41 en 42 en de aanvullende vragen conform het VTO Taalinstrument. Stel zo nodig aanvullende spelvragen op ontwikkelingskenmerk 41 (zie richtlijn).

BDS Rubriek	BDS Element	Registratie	Opmerking
Van Wiechen ontwikkelings onderzoek: R042	41. Zegt "zinnen" van 2 Woorden: 940	Registreer bij 'Zegt "zinnen" van 2 woorden': + : 1 - : 2 M : 3	de waarde "+" wordt op de achtergrond vertaald naar een score 2 Andere waarden score 0.

	Score op aanvullende vragen op ontwikkelingskenmerk 41	Registreer de score: 0: 1 1: 2 2: 3	Nieuw element De waarde 0 wordt op de achtergrond vertaald naar score 0. De waarde 1 wordt op de achtergrond vertaald naar score 1. De waarde 2 wordt op de achtergrond vertaald naar score 2.
	42. Wijst 6 lichaamsdelen aan bij pop: 941	Registreer bij 'Wijst 6 lichaamsdelen aan bij pop': + : 1 - : 2 M : 3	De waarde '+' wordt op de achtergrond vertaald naar score 2. De waarde 'M' wordt op de achtergrond vertaald naar score 1. De waarde '-' wordt op de achtergrond vertaald naar score 0
	Subscore Van Wiechen taalonderzoek 2 jaar (berekend veld)	Subscore Van Wiechen taalonderzoek (2 jaar) 0: 1 1: 2 2: 3 3: 4 4: 5	Nieuw element, Berekend veld: som van de scores op kenmerken 41 en 42.

	<i>Score spelvraag</i>	<i>Score spelvraag Van Wiechentaalonderzoek</i> 0: 1 1: 2	<i>Nieuw element</i> <i>De waarde '0'</i> <i>wordt op de</i> <i>achtergrond</i> <i>vertaald naar</i> <i>score 0.</i> <i>De waarde '1'</i> <i>wordt op de</i> <i>achtergrond</i> <i>vertaald naar</i> <i>score 1.</i>
	<i>Totaalscore taalonderzoek 2 jaar (berekend veld)</i>	<i>Totaalscore taalonderzoek (2 jaar)</i> 0: 1 1: 2 2: 3 3: 4 4: 5	<i>Nieuw element.</i> <i>Berekend veld:</i> <i>som van subscore</i> <i>en score</i> <i>spelvraag.</i>
Spraak- en taalontwikkeling: R032	<i>Beoordeling Taalontwikkeling (2 jaar)</i>	<i>Beoordeling Taalontwikkeling 2 jaar</i> Voldoende: 1 Twijfel: 2 Onvoldoende: 3	<i>Nieuw element</i> <i>Berekend veld.</i> <i>Som van</i> <i>subscore Van</i> <i>Wiechen</i> <i>taalonderzoek 2</i> <i>jaar en score</i> <i>spelvraag.</i> <i>Totaalscore</i> <i>waarde '4' =</i> <i>voldoende.</i> <i>Totaalscore</i> <i>waarde '3' of '2' =</i> <i>twijfel.</i> <i>Totaalscore</i> <i>waarde '1' of '0' =</i> <i>onvoldoende.</i>

2. Bij twijfel over de taalontwikkeling vindt herbeoordeling plaats op leeftijd van twee jaar en zes maanden (30 maanden; spreiding 29-33 maanden) aan de hand van de Van Wiechen kenmerken 41, 43 en 44.

BDS Rubriek	BDS Element	Registratie	Opmerking
Van Wiechen ontwikkelings onderzoek: R042	41. Zegt "zinnen" van 2 Woorden: 940	Registreer bij 'Zegt "zinnen" van 2 woorden': + : 1 - : 2 M : 3	De waarden '+' en 'M' worden op de achtergrond vertaald naar score 1. De waarde '-' wordt op de achtergrond vertaald naar score 0.
	<i>Score op aanvullende vragen op ontwikkelingskenmerk 41.</i>	<i>Registreer de score:</i> 0: 1 1: 2 2: 3	<i>Nieuw element</i> <i>De waarden '0' en '1' worden op de achtergrond vertaald naar score 0.</i> <i>De waarde '2' wordt op de achtergrond vertaald naar score 1.</i>
	43. Noemt zichzelf "mij" en "ik": 943	Registreer: + : 1 - : 2 M : 3	De waarden '+' en 'M' worden op de achtergrond vertaald naar score 1. De waarde '-' wordt op de achtergrond vertaald naar score 0.

	44. Wijst 5 plaatjes aan in boek: 945	Registreer: + : 1 - : 2	De waarde '+' wordt op de achtergrond vertaald naar score 1. De waarde '-' wordt op de achtergrond vertaald naar score 0
	<i>Score Van Wiechen taalonderzoek 2,6 jaar (berekend veld)</i>	<i>Totaalscore Van Wiechen taalonderzoek 2 jaar en 6 maanden:</i> 1 2 3	<i>Nieuw element Berekend veld. Totaalscore van kenmerken 41, 43 en 44.</i>
	<i>Conclusie herbeoordeling taalontwikkeling 2,6 jaar</i>	<i>Conclusie herbeoordeling taalontwikkeling op de leeftijd van 2 jaar en 6 maanden.</i> <i>Voltooid, geen vervolgactie: 1 Verwijzing naar Audiologisch Centrum: 2</i>	<i>Nieuw element Berekend veld. Som van de scores op de kenmerken 41, 43, en 44. Totaalscore 3 = voltooid, geen vervolgactie. Totaalscore 1 of 2 = verwijzing audiologisch centrum</i>

3. op leeftijd van drie jaar (=36 maanden; spreiding 35-39 maanden) aan de hand van de Van Wiechenkenmerken 45 en 46 (zie Bijlage 3).

BDS Rubriek	BDS Element	Registratie	Opmerking
	45. Zegt "zinnen" van 3 of meer woorden: 947	Registreer bij 'Zegt "zinnen" van 3 of meer woorden': + : 1 - : 2 M : 3	De waarde '+' en 'M' worden op de achtergrond vertaald naar score 1. De waarde '-'

			wordt op de achtergrond vertaald naar score 0.
	46. Is verstaanbaar voor bekenden: 948	Registreer bij 'Is verstaanbaar voor bekenden': + : 1 - : 2 M : 3	De waarde '+' en 'M' worden op de achtergrond vertaald naar score 1. De waarde '-' wordt op de achtergrond vertaald naar score 0
	<i>Beoordeling taalontwikkeling 3 jaar</i>	<i>Beoordeling taalontwikkeling op de leeftijd van 3 jaar. Voldoende: 1 Twijfel: 2 Onvoldoende: 3</i>	<i>Nieuw element Berekend veld. Somscore van kenmerken 45 en 46. Berekening: Score 1 op element 45 én score 1 op element 46 = voldoende. Score 1 op element 45 én score 0 op element 46 = twijfel. Score 0 op element 45 én score 1 op element 46 = onvoldoende. Score 0 op element 45 én</i>

			score 0 op element 46 = onvoldoende.
--	--	--	--------------------------------------

Thema 'Verwijzing en begeleiding'

e. aanbeveling:

Bij een 'onvoldoende' score op de taalontwikkeling (zie Bijlagen 1, 2 en 3 van de richtlijn voor criteria) wordt het kind door de jeugdarts of de verpleegkundig specialist (evt. via de huisarts) verwezen naar een audiologisch centrum voor multidisciplinaire diagnostiek.

Beoordeling taalontwikkeling op leeftijd van 2 jaar

Bij een 2 of 3 (twijfelachtig): verwijs het kind naar een preventief werkend logopedist of de jeugdverpleegkundige.

Bij een score 1 of 0 ('onvoldoende'): Verwijs het kind voor multidisciplinaire diagnostiek, bijv. door een Audiologisch Centrum, als taalproblemen op de voorgrond staan. Als bijkomende problematiek op de voorgrond staat wordt verwezen naar Integrale Vroeg Hulp, een KNO-arts, een kinderarts, jeugd GGZ of het wijkteam.

Herbeoordeling taalontwikkeling op leeftijd van 2 jaar 6 maanden

Bij een score kleiner dan 3 (*onvoldoende*): Verwijs het kind voor multidisciplinaire diagnostiek, bijv. door een Audiologisch Centrum, als taalproblemen op de voorgrond staan. Als bijkomende problematiek op de voorgrond staat wordt verwezen naar Integrale Vroeg Hulp, een KNO-arts, een kinderarts, jeugd GGZ of het wijkteam.

Beoordeling taalontwikkeling op leeftijd van 3 jaar

Bij een twijfelachtige score:

- Als er geen voorgaande negatieve bevindingen zijn: sluit gehoorproblemen uit en verwijs naar de logopedist
- Als er voorgaande negatieve bevindingen zijn: verwijs naar audiologisch centrum

Bij onvoldoende score: verwijs naar audiologisch centrum

Als er bijkomende problemen zijn kan de jeugdarts of verpleegkundig specialist er ook voor kiezen te verwijzen naar:

- een KNO-arts: bij gehoor-/KNO-problemen
- een multidisciplinair spreekuur voor kinderen met ontwikkelingsproblematiek: bij vermoeden meervoudige problematiek/genetische oorzaak Als dit in de regio niet aanwezig is, dan verdient verwijzing naar een kinderarts voor erfelijke en aangeboren

aandoeningen of een kinderarts met dit aandachtsgebied de voorkeur boven een verwijzing naar een algemeen kinderarts.

- jeugd GGZ: bij vermoeden ASS
- de huisarts: bij negatieve gezinsfactoren en/of voor (extra) motivering en ondersteuning van ouders
- het wijkteam: voor ondersteuning van ouders

BDS Rubriek	BDS Element	Registratie	Opmerking
Conclusies en vervolgstappen: R047	Indicatie: 485	Registreer bij Indicatie: Spraak-taalontwikkeling: 12	
	Interventie: 483	Interventie: Verwijzing: 6 Begeleiding: 7	
	Advies en verwijzing: 1159	Advies en verwijzing naar: Kinderarts: 02 Logopedist: 04 GGZ: 08 MEE/Integrale vroeghulp: 09 Audiologisch Centrum: 13 KNO-arts: 15 Andere medisch specialist: 16 Anders: 98	jeugdverpleegkundige vastleggen onder Anders: 98

Thema 'Voorlichting en advisering'

Aanbeveling: Bij een verhoogd risico op taalachterstand of bij twijfels over de taalontwikkeling bespreekt de JGZ haar zorgen met de ouders (vanaf leeftijd van ongeveer 18 maanden) en adviseert ouders vanaf ongeveer de leeftijd van twee jaar totdat het kind naar de basisschool gaat, een peuterspeelzaal of kinderdagverblijf te laten bezoeken, ongeacht of er een erkende VVE-methode gebruikt wordt.

BDS Rubriek	BDS Element	Registratie	Opmerking
Conclusies en vervolgstappen: R047	Conclusie: 482	Noteer hier beleid indien nog niet duidelijk uit eerdere elementen	

	Indicatie: 485	Registreer bij : Indicatie: Spraaak- taalontwikkeling: 12	
	Interventie: 483	Interventie: Advies: 2	
	Advies en verwijzing: 1159	Advies en verwijzing naar: VE: 11 Psz/KDV/BSO: 26	

Technische beschrijving

De opbouw van de beschrijving is als volgt:

Rubriek: ID, cardinaliteit

Groep: ID, cardinaliteit

Element: ID, cardinaliteit (waardendomeinID, type, Waardendomein)

Waarde: code

Gezinssamenstelling: R011, 0..1

Ouder/verzorger: G014, 0..*

Opleiding ouder/verzorger: 66, 0..1 (W0658, KL_AN, Opleiding ouder/verzorger)

Geen opleiding (lagere school niet afgemaakt): 01

Basisonderwijs (lagere school, basisonderwijs, speciaal basisonderwijs): 02

VSO-MLK/I(V)BO/VMBO-LWOO/Praktijkonderwijs: 03

LBO/VBO/VMBO-BBL&KBL: 04

MAVO/VMBO-GL&TL: 05

MBO: 06

HAVO/VWO: 07

HBO/HTS/HEAO: 08

WO: 09

Anders: 98

Onbekend: 00

Spreektaal ouder/verzorger: 1191, 0..1 (W0050, AN_EXT, Taal)

Erfelijke belasting en ouderkenmerken: R012, 0..1

Erfelijke belasting en ouderkenmerken nagevraagd: 79, 1..1 (W0004, BL, Ja Nee)

Ja: 1

Nee: 2

Erfelijke factor(en) in de familie: G019, 0..*

Erfelijk bepaalde ziekte in de familie: 80, 1..1 (W0114, KL_AN, Erfelijke ziekten)

Dyslexie: 11

Persistente taalproblemen en/of leerproblemen: -- (nieuw)

Familielid: 81, 1..1 (W0115, KL_AN, Familielid)

Vader: 01

Moeder: 02

Broer: 03

Zus: 04

Kenmerken ouder/verzorger: G020, 0..*

Kenmerken ouder/verzorger: 70, 1..1 (W0116, KL_AN, Kenmerken ouder/verzorger)

Laag of niet geletterd: 17

Zwangerschap: R014, 0..1

Zwangerschapsduur: 82, 0..1 (W0125, PQ, Dagen)

Bijzonderheden (vorige) zwangerschap: 619, 0..1 (W0082, AN, Alfnumeriek 4000)

Bevalling: R015, 0..1

Bijzonderheden bevalling: 106, 0..1 (W0082, AN, Alfnumeriek 4000)

Pasgeborene en eerste levensweken: R016, 0..1

Geboortegewicht: 110, 0..1 (W0260, PQ, Gewicht in grammen)

Spraak- en taalontwikkeling: R032, 0..1

Spraak- en taalontwikkeling onderzocht: 294, 1..1 (W0004, BL, Ja Nee)

Ja: 1

Nee: 2

Meertaligheid: 301, 0..1 (W0278, KL_AN, Tweetaligheid)

Geen: 01

Simultane twee/meertaligheid: 02

Successieve twee/meertaligheid: 03

Taal: G036, 0..*

Taal: 302, 1..1 (W0050, AN_EXT, Taal)

Dialect: 1329, 0..1 (W0017, AN, Alfnumeriek 50)

Eerste/tweede taal: 307, 1..1 (W0280, KL_AN, Eerste/tweede taal)

Eerste taal: 1

Tweede taal: 2

Taalomgeving stimulerend: 816, 0..1 (W0281, KL_AN, Taalomgeving stimulerend)

Voldoende: 1

Matig: 2

Onvoldoende: 3

Van Wiechen ontwikkelingsonderzoek: R042, 0..1

41. Zegt "zinnen" van 2 woorden: 940, 0..1 (W0438, KL_AN, Plus Min M)

+: 1

-: 2

M: 3

Opmerking bij VWO 41: 1269, 0..1 (W0020, AN, Alfnumeriek 200)

Score op aanvullende vragen op ontwikkelingskenmerk 41

0

1

2

42. Wijst 6 lichaamsdelen aan bij pop: 941, 0..1 (W0438, KL_AN, Plus Min

M)

+: 1

-: 2

M: 3

Opmerking bij VWO 42: 942, 0..1 (W0020, AN, Alfanumeriek 200)

Subscore Van Wiechen taalonderzoek 2 jaar (berekend veld)

0

1

2

3

4

Score spelvraag Van Wiechentaalonderzoek

0

1

Totaalscore taalonderzoek 2 jaar

0

1

2

3

4

Beoordeling taalontwikkeling 2 jaar (berekend veld)

Voldoende : 1

Twijfel: 2

Onvoldoende: 3

43. Noemt zichzelf "mij" en "ik": 943, 0..1 (W0438, KL_AN, Plus Min M)

+: 1

-: 2

M: 3

Opmerking bij VWO 43: 944, 0..1 (W0020, AN, Alfanumeriek 200)

44. Wijst 5 plaatjes aan in boek: 945, 0..1 (W0175, KL_AN, Plus Min)

+: 1

-: 2

Opmerking bij VWO 44: 946, 0..1 (W0020, AN, Alfanumeriek 200)

Score Van Wiechen taalonderzoek 2,6 jaar (berekend veld)

1

2

3

Conclusie: herbeoordeling Van Wiechentaalonderzoek 2,6 jaar (keuzelijst)

voltooid, geen vervolgactie
verwijzing naar audiologisch centrum

45. Zegt "zinnen" van 3 of meer woorden: 947, 0..1 (W0438, KL_AN, Plus Min M)

+: 1

-: 2

M: 3

Opmerking bij VWO 45: 1270, 0..1 (W0020, AN, Alf numeriek 200)

46. Is verstaanbaar voor bekenden: 948, 0..1 (W0438, KL_AN, Plus Min M)

+: 1

-: 2

M: 3

Opmerking bij VWO 46: 1271, 0..1 (W0020, AN, Alf numeriek 200)

Beoordeling taalontwikkeling 3 jaar (berekend veld)

Voldoende

Twijfelachtig

Onvoldoende

Conclusies en vervolgstappen: R047, 0..1

Conclusie: 482, 1..1 (W0082, AN, Alf numeriek 4000)

Extra zorg/interventie: 1158, 1..1 (W0004, BL, Ja Nee)

Ja: 1

Nee: 2

Indicatie en interventie: G058, 0..*

Indicatie: 485, 1..1 (W0619, KL_AN, Indicatie)

Spraak- taalontwikkeling: 12

Interventie: 483, 1..1 (W0620, KL_AN, Interventie)

Advies: 2

Verwijzing: 6

Begeleiding: 7

Advies en verwijzing naar: 1159, 0..1 (W0621, KL_AN, Advies en verwijzing naar)

Kinderarts: 02

Logopedist: 04

GGZ: 08

MEE/Integrale vroeghulp: 09

VE: 11

Audiologisch Centrum: 13

KNO-arts: 15

Andere medisch specialist: 16

Psz/KDV/BSO: 26

Anders: 98